

2006 Bütçesinde; Yatırım ve Hizmetler Yine Erteleniyor

Ahmet YETİM

Hükümetlerin yıl içerisinde gerçekleştirmeyi öngördüğü harcamaları gösteren bütçenin 2006 versiyonu yeni yılda tedavüle giriyor.

Yeni yıl bütçesinde yine ilk bakışta göze çarpan özellik mali ve para politikasında disiplinin devam ettiği.

Bütçe hazırlanırken zorunluluk nedeniyle gelir ve harcamada kemikleşmiş bir kalıp içinde kalındığı izleniyor.

Hükümet 2006 yılı bütçesi ile milli gelirin yüzde 44.3'ünü toplayarak, yeniden tahsis ediyor.

Bütçede 2005 yılında 485 milyar YTL olan milli gelirimizin (GSMH) önümüzdeki yıl % 5 oranında büyüyerek, 539 milyar YTL'ye ulaşacağı tahmin ediliyor.

Dışarıdan 38 milyar YTL dolayında kaynak sağlanmasıyla gelecek yılın toplam kaynağının 577 milyar YTL'ye ulaşacağı varsayılıyor.

Milli gelirin % 79'u tüketime,% 21'i ise fabrika, yol, konut vb sabit sermaye yatırıma ayrılacak.

Nüfusun bir yılda % 1.2 artması ve ekonominin yüzde 5 dolayında büyümesiyle kişi başına ortalama yüzde 3.5 gelir artışına ulaşılacak.

Bütçede toplam kamu harcamalarının yüzde 8, gelirin ise yüzde 10 civarında artması bekleniyor. 2005 bütçesinde 145.529 milyon YTL olan harcamalar, 2006 bütçesinde 157.272 YTL olarak öngörülüyor.

Aynı dönem zarfında gelirler ise 130.946 milyon YTL'den 144.058 YTL'ye çıkıyor. 2006 bütçesinde yeni dengeler hedeflenen enflasyon üzerinde gelir-harcama artışlarıyla sağlanıyor.

Gelirlerdeki artışın harcamaların üzerinde gerçekleşmesi, % 6.5'lük faiz dışı fazla hedefinin 5. bütçe uygulama yılında da değişmediğini gösteriyor.

Faiz dışı fazla öngörüsünün tutması ise bir yerlerden milli gelirin yüzde 2'si kadar bir ek kaynak bulunması anlamına geliyor.

Ek kaynağın da vergi ve özellikle dolaylı vergilerin bir kez daha artırılmasıyla sağlanması bekleniyor.

Bu durumda ortalama % 70 civarında olan dolaylı vergilerin toplamdaki payının biraz daha yükselmesi, talep dengesinin ise daralması kaçınılmaz olacak.

2005 bütçesinde ise dikkati çeken nokta gelirlerin yüzde 18, giderlerin de yüzde 3 kadar artmasının öngörülmesi. Bu daha çok faizlerdeki düşüş ve borçlanma vadesinin uzamasıyla elde edilen bir avantaj.

Oysa bu amaç faiz dışı giderlerin kısılması ve özellikle dolaylı vergi gelirlerinin azaltılması, vergi kapsamının genişletilmesi yoluyla yapılmış olsaydı daha kapsamlı bir mali disiplinden söz edilebilirdi.

Bu yıl bütçe gelirleri özellikle ithalattan alınan vergilerle gelişti. Ancak 2006 yılında böylesi bir gelişme beklenmiyor.

Yaklaşık 40 milyar Doları aşan dış ticaret ve 23-24 milyar Dolara ulaşacak cari açık ithalat artış hızında yavaşlama beklentisi yaratıyor. Döviz kurunda % 45'e varan aşırı değerlenme halen üretim yerine ithalatı cazip kılıyor.

2006 yılında döviz kurundaki artışın % 5 olarak öngörülmesi döviz kurunun ithalat sınırlamasıyla çelişki yaratmakta.

Bütçede kısıntıya gidilecek bir başka kalemi ise faiz dışı harcamalar oluşturuyor.

2005 bütçesinde, yüzde 17 artan faiz dışı harcamaların 5 puanlık düşüşle 2006 yılında yüzde 12'de kalması hedefleniyor.

Bir başka ifadeyle, gelecek yıl daha ciddi bir mali disiplinin işareti veriliyor. Bu hedef uygulamalarla çelişki arz ediyor.

Çünkü personel giderleri enflasyon hedefinin üstünde: yüzde 12,7 artıyor. Sosyal Güvenlik Kurumlarına prim yardımı oranı % 10.1, mal ve hizmet alımları % 12.8, sermaye giderleri % 9.5, sermaye transferleri % 66.9 vb. harcamalar hep enflasyonun üstünde artış gösteriyor.

Faiz dışı harcamalardaki tek tasarruf kalemi ise cari transferler. Cari transferlerdeki artış % 4.8'de kalıyor.

Bu da bundan önceki bütçelerin mali ve parasal disiplinini bozan popülist uygulamaların gelecek yıl da olmayacağı, siyasi risk alınacağı anlamı taşıyor.

Faiz harcamalarındaki % -0,3'lük iyileşmenin faiz oranlarındaki düşüşten sağlanması öngörülüyor.

Bu yılki faiz ödemeleri 56.4 milyar YTL olarak hedeflenmişken, gerçekleşmede 46.4 milyar lira bekleniyor.

Bütçedeki asıl iyileşme kalemi de buradan geliyor.

Gelecek yıl için 46.2 milyar YTL ile bu yılki gerçekleştirme düzeyinde faiz gideri bütçeye konulmuş.

Bütçe açığındaki azalmayı da bu kalem sağlayacak. Artışı olmayan tek harcama kalemi bu.

Hem tahmin edilen dolar kuru hem de faiz giderlerinin artmaması, enflasyon hedeflerindeki gerçekleştirme yanısıra dış konjonktürdeki gelişmelere bağlı görünüyor.

Gelişmiş ülkelerdeki durgunluğun devam etmesi, ABD'nin cari açıklarını para basarak finanse etmesi, petrol fiyatlarında istikrarın sağlanması ve uluslararası piyasalarda bollaşan likiditenin ülkeye sıcak para, özelleştirme geliri yada doğrudan yatırım olarak girmesi faiz ödeme kalemindeki gerçekleştirmede belirleyici olacak.

Yatırımlar son yıllarda bütçenin en ihmal edilen kalemi durumunda. Bütçeden milli gelirin yüzde 9'u büyüklüğünde faiz ödenirken yatırımlara sadece yüzde 3.8'i büyüklüğünde kaynak tahsisi yapılabiliyor.

Dolayısıyla toplum hizmetleri aksıyor, sosyal devlet ilkesi yara alıyor. Bu akışın tedrici bir biçimde tersine çevrilmesi gerekiyor.

Faiz dışı fazla barajında düşürülmesi gerekiyor.

Bu yılki bütçede de Milli gelirin % 6.1'i olan faiz dışı fazla hedefi büyük ölçüde korunuyor.

Bu yılın gerçekleştirme tahmininin yüzde 6,6 olduğunu düşünürsek, bu oranın küçümsenemeyecek bir oran olduğu görülür.

Ancak özelleştirme gelirlerindeki olağanüstü artışla bu yıl hedefe ulaşıldığı unutulmamalı.

Önümüzdeki yıl enflasyon tek haneli olacağına ve faizlerdeki düşüş sınırlı kalacağına göre, hedefe erişmek daha da zor olacak.

Bütçenin, 2005'in devamı niteliğinde olduğu ve olağandışı hiçbir reform içermediğini belirtmek mümkün.

Ancak; 2006 bütçesinin en önemli özelliği, uzun yıllardan sonra ilk kez bütçe açığının % 2.5 olarak hedeflenmesi olarak görünüyor.

Bu oran 1985'ten bu yana en iyi bütçe performans rakamını ifade ediyor.

Çünkü 1985'te yüzde 2.2'den sonra açıklar sürekli yüzde 2.5'in üzerinde oluştu.

Özellikle 1990'lı yıllarda koalisyon hükümetleri dönemlerinde kontrolden çıkarak sürdürülemez boyutlara geldi.

Dolayısıyla bütçe açığında % 2.5 hedefiyle AB kriterini de tutturmak mümkün olacak. İyiyeye gidişin devam etmesi halinde 2007 ve 2008 bütçelerinin, özelleştirme gelirleri ile denk olması bile mümkün görünüyor.

Bu oranın tutturulması, dünyadaki olumlu konjonktürün sürmesine ve dolayısıyla Türkiye'ye sermaye girişinin devam etmesine, döviz kurlarının kontrol altında bir seyir izlemesine, faiz oranlarının düşüşünü sürdürmesine bağlı.

Çünkü bütçede asıl tasarruf 10 milyar lira ile faiz ödemelerinden kaynaklanıyor. Bu tasarrufun sağlanabilmesi için Hazine borçlanma faizlerinin ki, bu yılın dokuz ayında yüzde 17.4 civarında gerçekleşti, gelecek yıl birkaç puan daha aşağıya inmesi gerekir.

Bunun yanında iç borçlanmalarda vadenin uzamaya devam etmesi, 2006 yılında ödenecek faiz miktarını azaltabilir.

Bütçenin yüzde 2.5 açıkla sonuçlanabilmesi ise her şeyden önce vergi gelirlerinde % 23'lük bir artışın sağlanmasına bağlı.

Enflasyonun yüzde 5 olarak hedeflendiği bir yılda bu çok zor ve ciddi bir artış ifade ediyor. Dolaylı vergilerde önemli artışları da beraberinde getirmesi muhtemel.

Ancak bu vergi artışı enflasyon hedefini tutturmayı zorlaştırıcı bir etkiye de sahip olacak.

Hedeflerin gerçekleşmesinde,

- Küresel likiditenin gelişmekte olan ülkelere ve bu arada Türkiye'ye olan yönünün değişmemesi.
- Irak, Suriye ve İran'da önemli siyasi çatışmalar yaşanmaması,
- Bir erken seçim kararı alınmaması, ekonomide büyük hatalar yapılmaması,
- Ekonomik konjonktürdeki bir olumsuzluk nedeniyle Türkiye'den para çıkışı olmaması,

önemli kilometre taşları olacaktır.

Ekonomiye dışarıdan para girişi olduğu sürece sorun yok ama net sermaye çıkışı başladığında yarattığı bütün olumlu etkileri tersine çevirmeye başlayabilir.

Çünkü son yıllarda giderek artan dış sermayenin nedeniyle ekonomi hiç olmadığı kadar küresel konjonktüre bağlı.

AR& GE BÜLTEN

ARAŞTIRMA VE MESLEKLERİ GELİŞTİRME MÜDÜRLÜĞÜ
KASIM

KONSOLİDE BÜTÇE						
	Milyon YTL		GSMH'ye oran(%)		% Artış	
	2005 bütçe tahmini	2006 bütçe teklifi	2005 bütçe tahmini	2006 bütçe teklifi	2005 bütçe tahmini	2006 bütçe teklifi
Harcamalar	145.529	157.272	30,0	29,1	3,2	8,1
1- Faiz hariç harcama	99.123	111.012	20,4	20,6	17,3	12,0
Personel giderleri	31.630	35.642	6,5	6,6	9,3	12,7
Sosyal güv. kur. devlet primi	4.436	4.885	0,9	0,9	10,2	10,1
Mal ve hizmet alımları	14.120	15.930	2,9	3,0	11,3	12,8
Cari transferler	35.651	37.372	7,3	6,9	28,8	4,8
Sermaye giderleri	9.807	10.737	2,0	2,0	21,8	9,5
Sermaye transferleri	1.514	2.184	0,3	0,4	246,5	44,3
Borç verme	1.965	3.279	0,4	0,6	-26,4	66,9
Yedek ödenekler		983		0,2		
2- Faiz harcamaları	46.406	46.260	9,6	8,6	-17,8	-0,3
Gelirler	130.946	144.058	27,0	26,7	18,3	10,0
1- Genel bütçe gelirleri	128.786	141.773	26,6	26,3	18,2	10,1
Vergi gelirleri	112.701	124.630	23,2	23,1	25,1	10,6
Vergi dışı gelirler	13.727	14.497	2,8	2,7	-21,6	5,6
Sermaye gelirleri	2.204	2.272	0,5	0,4	1268,9	3,1
Alınan bağış ve yardımlar	154	374	0,0	0,1	-87,2	142,9
2- Katma bütçe öz geliri	2.160	2.285	0,4	0,4	21,3	5,8
Bütçe dengesi	-14.583	-13.214	-3,0	-2,4	-51,9	-9,4
Faiz dışı denge	31.823	33.046	6,6	6,1	21,5	3,8
GSMH	485.058	539.870	100,0	100,0	13,1	11,3